

Michael Pröbsting

Rysk imperialism och dess monopol

Ur *International Viewpoint*, 21 april 2022 (och *New Politics**)

[Efter artikeln följer en bilaga med utdrag ur en artikel av fd V-ordföranden Jonas Sjöstedt]

Det är allmänt accepterat att den tilltagande rivaliteten mellan stormakterna – USA, Kina, EU, Ryssland och Japan – är en viktig del av världspolitiken och kommer att så förbli under förutsägbar framtid. Detta gör det angeläget för progressiva krafter att ha en klar uppfattning om karaktären hos de inblandade makterna, vilket i sin tur kräver en konkret analys av de politiska, ekonomiska och militära karaktärsdragen hos dessa makter, som går bortom fördömanden av respektive regeringars inrikes- och utrikespolitik.¹ Stora delar av vänstern är tyvärr inte principiellt motståndare till *alla* dessa imperialistiska makter.² I fallet Kina förnekar ett antal ”kommunistiska” intellektuella och välkända publikationer som *Monthly Review* inte bara den regimens stalinistiska-kapitalistiska karaktär, utan hyllar den skamligt nog som en form av ”socialism”.³

Även om sådana sino-stalinistiska anhängare till Xis regim inte skulle utmåla Putins Ryssland i rosenskimrande termer, hävdar vissa av dem fortfarande att landet inte är imperialistiskt (och att det därmed är ett mindre ont än sina rivaler i väst). Den diskussionen har inte bara teoretiskt intresse, den är också politiskt viktig, vilket skärmytslingen i Svarta havet mellan en brittisk jagare och ryska styrkor i juni i fjol visade.

För att rättfärdiga sina påståenden talar förespråkare för denna ståndpunkt ofta om hur svag Rysslands ekonomi är jämfört med USA:s eller Västeuropas. I den följande artikeln kommer jag inte behandla alla aspekter av rysk imperialism, utan fokusera på några inslag i dess ekonomi.⁴ För detta ändamål ska jag sammanfatta vad jag kommit fram till i en omfattande studie som jag nyligen publicerat.⁵

Vad gör en imperialistisk makt imperialistisk?

Enligt marxismens [Lenins] teori om imperialismen är det fel att begränsa analysen av en imperialistisk stat till kapitalexportens storlek. Det är visserligen ett viktigt kriterium men långt ifrån det enda. Genom historien har en del imperialistiska stater haft en stark ekonomi och en mäktig militärmakt, medan andra, mer efterblivna, ofta har karakteriserats som

* *New Politics* Vol. XVIII No. 4, Whole Number 72.

¹ Om detta, se Michael Pröbsting, ”Great Power Rivalry in the Early Twenty-first Century”, *New Politics*, N° 67, sommaren 2019. Se även Michael Pröbsting, *Anti-imperialism in the Age of Great Power Rivalry. The Factors Behind the Accelerating Rivalry Between the U.S., China, Russia, EU and Japan*, RCIT Books, 2019.

² Se specialnumret av *Monthly Review*: ”New Cold War on China”, juli-augusti 2021. För en kritik av den inställningen, se Michael Pröbsting, *Servants of two Masters. Stalinism and the New Cold War Between Imperialist Great Powers in East and West*, juli 2021.

³ För en marxistisk analys av Kinas kapitalism och dess framväxt som imperialistisk makt, se Michael Pröbsting, ”China’s Emergence as an Imperialist Power”, *New Politics*, N° 57, sommaren 2014. Se även Michael Pröbstings artikel i andra utgåvan av *The Palgrave Encyclopedia of Imperialism and Anti-Imperialism*, Immanuel Ness och Zak Cope, red., Palgrave Macmillan, 2020.

⁴ Om detta se flera skrifter av Michael Pröbsting: *Russia and China: Neither Kapitalist nor Great Powers?*, november 2018; *The Catastrophic Failure of the Theory of ”Catastrophism”*, maj 2018; *Lenin’s Theory of imperialism and the Rise of Russia as a Great Power*, augusti 2014; *Russia as a Great Imperialist Power. The Formation of Russian Monopoly Capital and its Empire*, mars 2014.

⁵ Michael Pröbsting, *The Peculiar Features of Russian Imperialism. A Study of Russia’s Monopolies, Capital Export and Super-Exploitation in the Light of Marxist Theory*, augusti 2021.

imperialistiska, *trots* att de haft rätt låg kapitalexport eller ingen netto-kapitalexport över huvud taget. Exempel på detta är Ryssland före 1917, Italien, Österrike-Ungern och Japan.⁶

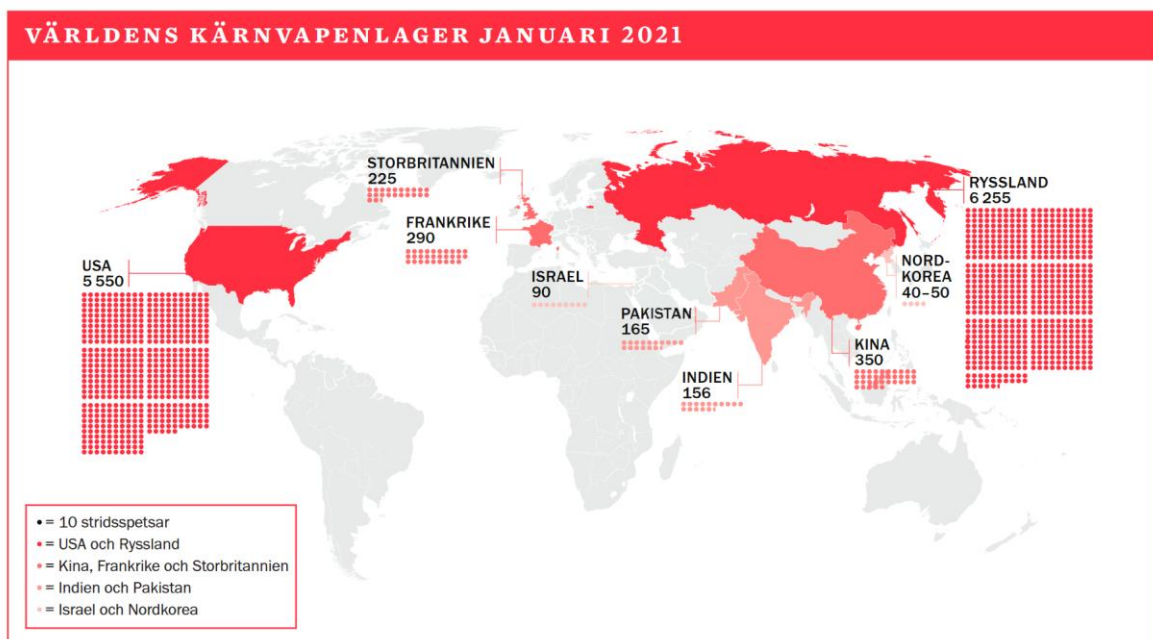
Marxistiska teoretiker som Lenin var fullt medvetna om Tsarrysslands ekonomiska svaghet. Men de närmade sig inte frågan om imperialismen på ett mekaniskt och ekonomistiskt sätt, utan snarare dialektiskt. Således skrev Lenin 1916:

Den sista tredjedelen av 1800-talet bildade övergången till en ny imperialistisk epok. Det är *inte* ett lands finanskapital som åtnjuter monopol, utan finanskapitalet i några, mycket få stormakter. (I Japan och Ryssland delvis kompletteras, delvis ersätts det moderna nyaste finanskapitalets monopol av det monopol, som sammanhänger med militärmakten, ett ofantligt territorium eller särskilt gynnsamt utgångsläge för plundring av minoriteter, Kina osv.)⁷

Klassisk marxistisk teori om imperialismen inskränkte sig aldrig till frågan om kapitalexport eller de ekonomiska frågorna över huvud taget. Den imperialistiska karaktären hos en viss stat hänger inte på ett visst kriterium (som volymen av kapitalexporten), utan snarare på helheten av de ekonomiska, politiska och militära aspekterna. En vetenskaplig definition på en imperialistisk stat skulle därmed lyda ”en kapitalistisk stat vars monopol och statsapparat har en ställning internationellt som först och främst går ut på att dominera andra stater och nationer. Därigenom kan de tillskansa sig superprofiter och andra ekonomiska, politiska och militära fördelar ur en relation baserad på superexploatering och förtryck”.

Inhemska monopol dominerar den ryska marknaden

I motsats till Tyskland eller Japan är [dagens] Ryssland en stormakt på det militära men inte det ekonomiska området. Det är världens näst största militärmakt – med bara USA före sig. Man förfogar över 6 255 kärnvapenstridspetsar (USA har 5 550) och dess andel av den globala vapenexporten är 20 procent (bara USA har mer, med 37 procent).⁸

Ur SIPRI:s årsbok 2021

⁶ Jag har utvecklat dessa historiska exempel i Michael Pröbsting, *Anti-Imperialism in the Age of Great Power Rivalry*, s. 94-102.

⁷ V I Lenin, [Imperialismen och splittringen inom socialismen](#).

⁸ Om detta se Stockholm International Peace Research Institute, ”Armaments, Disarmament, and International Security, Summary”, i *SIPRI Yearbook 2021*. [Se avsnittet ”10. Världens kärnvapenarsenaler” i den svenska sammanfattningen: https://www.sipri.org/sites/default/files/2021-09/yb21_summary_sv.pdf. Det oavkortade kapitlet ”World nuclear forces”: https://sipri.org/sites/default/files/2021-06/yb21_10_wnf_210613.pdf]

När det gäller monopol och kapitalexport är inte Rysslands ställning lika stark. Enligt senaste utgåvan av *Forbes Global 2000 list* har Tyskland sex företag bland de 100 största, Frankrike fyra, Storbritannien tre och Ryssland två.⁹ Andra placeringar Ryssland ännu lägre.

Rysslands imperialistiska karaktär kan emellertid också härledas utifrån dess ekonomiska prägel, inte bara utifrån dess militära styrka. Utgångspunkten i marxismens analys av imperialismen är att monopolerna dominerar. Olika pro-ryska uppfattningar inom vänstern betecknar denna stat som ”beroende” eller ”perifer” och hävdar att Ryssland domineras av, eller är beroende av, utländska monopol (företag, banker, osv). Detta är dock felaktigt. Rysk ekonomi domineras främst av ryskt monopolkapital. En nyligen publicerad akademisk bok om rysk ekonomi kommer fram till att ”andelen investeringar i ryska, utländska och joint venture-företag legat på samma nivå de senaste fem åren: 86,3 procent, 7,3 procent respektive 6,4 procent”.¹⁰

Samma gäller banksektorn. I själva verket, enligt en annan nyligen publicerad bok, har andelen utländskt kapital i den ryska banksektorn minskat under det gångna decenniet.

I oktober 2018 opererade 150 utländska banker i Ryssland, av dem 63 utländska banker med 100 procent utländskt ägande, 17 utlandskontrollerade banker med utländska aktier till 51-99 procent och 70 utländska banker som äger mindre än 50 procent. Antalet utländska banker har stadigt minskat mellan 2014 och 2018, vilket kan tyda på att utländska investerare kan ha reviderat sina investeringsplaner i Ryssland. Utlandskontrollerade banker med utländskt ägande till 51-99 procent och utländska banker med ett kapitalinnehav lägre än 50 procent minskade med 63 respektive 54 procent. Utländska bankers andel av det totala kapitalet i den ryska banksektorn minskade från 23 procent 2014 till 13,44 procent i oktober 2018. Det bör noteras att cirka 11 procent av de utländska bankerna till stor del kontrolleras av ryska medborgare.¹¹

Vidare har Ryssland inga större skulder till utländska imperialistiska institutioner (i motsats till många halv-koloniala länder). Dess offentliga skuldsättning utgjorde i slutet av 2020 bara 18 procent av BNP. Man har stadiga löpande överskott och i slutet av 2020 uppgick landets internationella valutareserver till 596 miljarder dollar (Vilket innebär att Ryssland är femte största land i världen i detta avseende).¹²

Det är värt att framhålla att rysk kapitalism skiljer sig från den västliga ”modellen” så tillvida att staten har en avgörande ställning. Ett stort antal av dess monopol består av en blandning av statligt och privat ägande. Därmed är statskapitalism en viktig aspekt av rysk ekonomi. (Detta gäller för övrigt i ännu högre grad Kina.) Enligt en studie gjord av Internationella valutafonden (IMF) ägde ryska staten 2016 30-35 procent av ekonomin (som andel av BNP). I rapporten heter det: ”Tillfogar man omfattningen av den informella sektorn när det gäller mervärde och sysselsättning ökar den ryska statens andel till 40 procent av verksamheten i den formella sektorn och nära 50 procent av sysselsättningen i den formella sektorn.”¹³

⁹ Andrea Murphy, Eliza Haverstock, Antoine Gara, Chris Helman och Nathan Vardi, ”How the World’s Biggest Public Companies Endured the Pandemic”, *Forbes*, 13 maj 2021.

¹⁰ Veronika Chernova, Sergey U Chernikov, Alexander Zobov och Ekaterina Degtereva, ”TNCs in Russia: Challenges and Opportunities”, i Bruno S Sergi, red. *Exploring the Future of Russia’s Economy and Markets: Towards Sustainable Economic Development*, Bingley, UK: Emerald Publishing, 2019, s. 188.

¹¹ Viktor Gorshkov, ”Fundamentals and Recent Trends in Russian Banking” i Steven Rosefielde, red., *Putins Russia: Economy, Defence and Foreign Policy*, Singapore: World Scientific Publishing, 2021, s. 81.

¹² Anders Åslund och Maria Snegovaya, ”The Impact of Western Sanctions on Russia and How They Can Be Made Even More Effective”, *The Atlantic Council*, maj 2021, s. 10, 18; se även Anders Åslund, ”The Russian Economy in Health, Oil, and Economic Crisis”, 27 maj 2020.

¹³ Gabriel Di Bella, Oksana Dynnikova, Slavi Slavov, ”The Russian State’s Size and its Footprint: Have They Increased?”, *IMF Working Paper WP/19/53*, 2 mars 2019; se även Congressional Research Service, *Russia: Domestic Politics and Economy*, 9 september 2020, s. 29-30; Alexander Abramov, Alexander Radygin, Maria

Rysk kapitlexport och ”tur och retur”

Volymen av Rysslands direkta utlandsinvesteringar (FDI) är betydande, även om det finns en rad problem med officiellt statistik. Låt oss börja med listan över de 15 länder som får ryska direktinvesteringar och jämföra med de länder som investerar i Ryssland. I tabell 1 ser vi ackumulerat kapital för de 15 främsta länderna i vardera kategorin åren 2013 och 2018.

Tabell 1. 15 främsta länderna som mottar ryska direktinvesteringar och de 15 främsta länderna som investerar i Ryssland 2013 respektive 2018 (i miljoner dollar).¹⁴

RYSKA DIREKTINVESTERINGAR				INVESTERINGAR I RYSSLAND			
2013	2018	2013	2018	2013	2018	2013	2018
Cypern	152 702	Cypern	172 461	Cypern	183 276	Cypern	126 366
BVI*	74 412	Nederl.	40 415	Nederl.	48 948	Nederl.	40 309
Nederl.	45 012	Österrike	26 710	Bahamas	31 964	Bahamas	39 031
Österrike	25 500	Schweiz	17 760	Bermuda	29 565	Bermuda	29 830
USA	20 943	BVI*	11 277	Storbrit.	21 579	Luxemburg	19 561
Schweiz	12 096	Bahamas	8 806	BVI*	18 925	Frankrike	17 291
Tyskland	9 607	Turkiet	8 229	Tyskland	18 898	Tyskland	16 410
Storbrit.	7 901	Tyskland	8 125	USA	17 979	Storbrit.	14 933
Bahamas	6 416	USA	7 332	Sverige	16 176	Schweiz	11 029
Ukraina	5 968	Spanien	6 441	Frankrike	14 075	BVI*	10 356
Turkiet	5 277	Storbrit.	6 378	Luxemburg	12 780	Jersey	9 945
Spanien	4 772	Belarus	3 960	Österrike	11 816	Irland	5 824
Jersey	4 128	Singapore	3 471	Schweiz	6 040	Österrike	5 604
Belarus	4 089	Kazakstan	3 302	Irland	5 210	Italien	4 626
Frankrike	3 629	Ukraina	3 104	Jersey	5 013	Sverige	4 531

* BVI, *Brittiska Jungfruöarna*

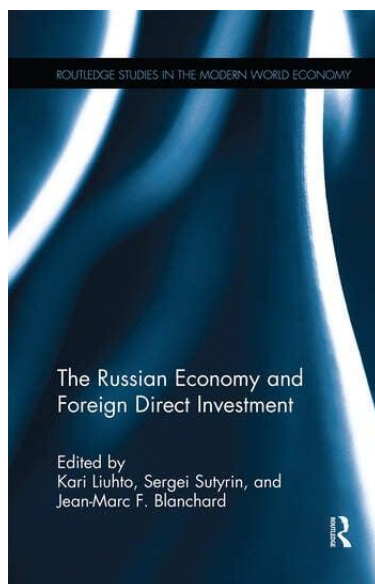
Som läsaren inser innehåller denna lista ett antal välkända skatteparadis: Cypern, Brittiska Jungfruöarna, Bahamas, Bermuda, Jersey och så vidare. Nederländerna är också ett av oligarkerna mycket uppskattat skatteparadis. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att direkta ryska utlandsinvesteringar bara handlar om kapitalflykt. Som framgår av tabellen finns också en stor volym direktinvesteringar från samma skatteparadis. Ekonomer brukar kalla detta för ”tur och retur”. Ryska kapitalister ”investerar” i offshore-destinationer och i gengäld investerar de också i Ryssland. ”Tur och retur” innebär därmed att ryska utlandsinvesteringar i båda riktningar överskattas. Ett viktigt skäl för ryska multinationella bolag att ”investera” i sådana offshore-destinationer är att minimera beskattningen.¹⁵ Vidare använder sig ryska monopol av offshore-destinationer för att investera i tredje länder. Följden är att en avsevärd andel av ”utländska investeringar” i Ryssland i själva verket handlar om ryska investeringar (som ”kommer hem” på mer fördelaktiga skattevillkor). Ryska bolag genomför också utlands-

Chernova, ”State-Owned Enterprises in the Russian Market: Ownership Structure and Their Role in the Economy”, *Russian Journal of Economics*, N° 3, 2017, s. 1-23.

¹⁴ Csaba Weiner, ”Russian Multinational Direct Investment in East Central European Countries”, in Ágnes Szunomár, ed., *Emerging-Market Multinational Enterprises in East Central Europe* (London: Palgrave Macmillan, 2020), s 159.

¹⁵ Weiner, s. 184-85.

investeringar från sådana offshore-center i andra länder.¹⁶ Sådana komplikationer gör det förstås svårt att uppskatta ryska investeringar utomlands och utländska investeringar i Ryssland. Kari Liuhto, en finländsk universitetsprofessor som studerat frågan i detalj drar slutsatsen att ”man förmodligen kan reducera Rysslands officiella utlandsinvesteringar med 40-50 procent om man vill veta den verkliga storleken”.¹⁷

Putins regim försöker minska mängden ”tur och retur”-kapital för att kunna öka statens inkomster. ”Tur och retur” existerar fortfarande, men tycks ha minskat.¹⁸

Den stora mängden ”tur och retur” i ryska utlandsinvesteringar har ofta angetts som ett exempel på svagheten hos ryskt kapital och som ett belägg för dess icke imperialistiska karaktär. Men som jag förklarat i andra sammanhang är Ryssland inte det enda landet vars kapital flockas till finansiella ”offshore center”. Ny forskning har starkt bekräftats detta. En studie citerar en speciell rapport om ”offshore finansiering” som gjorts av *The Economist*, där det framgår att ”det finns 50-60 skatteparadis i världen, som utgör hemort för drygt två miljoner pappersföretag, tillsammans med tusentals banker, fonder och försäkringsbolag. Rapporten uppskattar att över 30 procent av globala direkta utlandsinvesteringar sker via skatteparadis”.¹⁹ En annan senare publicerad studie anger att andelen sådana ”skenbara utlandsinvesteringar” ökat till 40 procent av alla direkta utlandsinvesteringar globalt!²⁰ Sådana ”skenbara direkta utlandsinvesteringar” är något som inte bara präglar svaga ekonomier i ”Tredje världen”, utan också imperialistiska stater där huvuddelen av kapitalet har sin hemvist.²¹

¹⁶ Maria Kotova, ”Russia’s Economy Loses Momentum Amid Covid-19 Resurgence; Awaits Relief from Vaccine”, *Russia Economic Report* #42, 20 december 2019, s. 27; se även Maria Kotova.

¹⁷ Kari Liuhto, ”Does Ownership Matter in an OFDI Decision on a Russian Firm? The Case of Russia’s Ten Largest Investors Abroad” i Kari Liuhto, Sergej Sutyryn och Jean-Marc Blanchard, red., *The Russian Economy and Foreign Direct Investment*, Routledge 2017, s. 248-49.

¹⁸ Världsbanken, ”Russia’s Economy Loses Momentum Amidst Covid-19 Resurgence; Awaits Relief from Vaccine”, *Russia Economic Report* #42, 20 december 2019, s. 27; se även Maria Kotova.

¹⁹ Daniel Haberly och Dariusz Wojcik, ”Tax Havens and the Production of Offshore FDI: an Empirical Analysis”, *Journal of Economic Geography*, N° 15, 2015, s. 75.

²⁰ Kasper Brandt, *Illicit Financial Flows and the Global South. A Review of Methods and Evidence*, WIDER Working Paper 2020/169, december 2020, s. 10.

²¹ Haberly och Wojcik, s. 78.

Rysslands multinationella bolag

Låt oss nu övergå till de främsta ryska monopolen, som investerar utomlands. Tabell 2, publicerad av Unctad (FN:s konferens om handel och utveckling) visar de 15 största icke finansiella ryska monopolen utifrån deras utländska tillgångar.

Tabell 2. Rysslands största icke finansiella multinationella bolag avseende tillgångar utomlands²²

Rang	Bolag	Industri	Utländska tillgångar (miljarder dollar)	Andel utl. tillgångar av totala värdet (%)	Statligt ägande (%)
1	Lukoil	Olja och gas	24,2	27	–
2	Gazprom	Olja och gas	19,5	6	50,2
3	Rosneft	Olja och gas	17,6	8	69,5
4	Sovkomflot	Transporter	5,7	78	100,0
5	Severgroup	Konglomerat	5,4	..	–
6	En+	Konglomerat	5,0	23	–
7	Atomenergoprom	Kärnkraft	4,7	9	100,0
8	Evrax	Stål	3,7	36	–
9	Ryska järnvägen	Transporter	3,5	5	100,0
10	TMK	Stål	2,0	36	–
11	Eurochan	Emi	1,7	17	–
12	Sistema	Konglomerat	1,5	8	–
13	NLMK	Stål	1,5	14	–
14	Zarubezhneft	Olja och gas	1,2	38	100,0
15	Polymetal	Icke järnhaltig metall	1,0	32	–
Totalt eller genomsnitt			106,1	12	

Tabellen innehåller flera uppgifter värda att notera. Först ser vi att statsägda bolag har en framträdande roll, men att privata bolag dominerar (9 av 15). För det andra att olje- och gassektorn samt metallindustrin har en ledande roll i ryska utlandsinvesteringar. Ryska monopol har emellertid en roll i en stor rad affärssektorer som maskintillverkning, elektricitet, kemikalier, livsmedel, telekommunikationer, informationsteknologi, transporter, bankväsende och medier.²³

Super-exploatering av ryska monopol

Som andra imperialistiska monopol investerar ryskt kapital i såväl imperialistiska stater som i halv-koloniala länder. Av ovan nämnda orsaker ("tur och retur") finns vissa svårigheter att få en fullständig bild av vart rysk kapitalexport går.

Institute of World Economy and International Relations (IMEMO) – en av Rysslands mest ansedda tankesmedjor – har försökt klargöra huvuddestinationerna för rysk kapitalexport. Man har kommit till följande slutsats rörande utländska investeringar i Eurasiska länder utanför Oberoende staters samväld (OSS).* "I slutet av 2016 var huvuddestinationerna vid sidan av icke-OSS-Eurasien Italien, Tyskland, Storbritannien, Turkiet, Schweiz, Irak och Bulgarien. Databasen visar mindre ryska direkta utlandsinvesteringar på Cypern. Dessutom är

²² UNCTAD, *World Investment Report 2019*, 59.

²³ Kari Liuhto och Saara S Majuri, "Outward Foreign Direct Investment from Russia: A Literature Review", *Journal of East-West Business*, N° 20 2014, s. 201.

* I *Oberoende staters samväld*, OSS (förkortas CIS på engelska), ingår de tidigare sovjetrepublikerna, förutom baltstaterna, Georgien och Ukraina.

ryska direkta utlandsinvesteringar i Luxemburg, Spanien, Irland, Lettland och Nederländerna långt mindre än vad som uppgetts officiellt.”²⁴

Ryska monopol spelar också en viktig roll i Eurasiska länder, om än mer i en del än i andra. Två ryska ekonomer gör följande bedömning:

2014 var ryska direktinvesteringar i Eurasiska ekonomiska unionen (EaEU) [en av Ryssland dominerad version av Europeiska Unionen, EU] nära 15,4 miljarder dollar, dvs 4,0 procent av de sammanlagda ryska utlandsinvesteringarna. Båda siffror fördubblades på två år (2012-2014) sedan tullunionen mellan Ryssland, Belarus och Kazakstan bildats. De ryska investeringarna varierar från land till land. I Belarus står Ryssland för 57 procent av de utländska investeringarna, medan Cypern och liknande territorier svarar för mindre än 15 procent. Även i Armenien är ryska investeringar betydande: 35 procent av det totala. I Kazakstan är situationen den motsatta: Utländska investeringar med ryskt ursprung uppgår bara till 2,5 procent av det sammanlagda. Nederländernas andel uppgår till 40 procent. Många ryska företag är registrerade i Nederländerna, eller ser till att ha dotterbolag där för att kunna bedriva affärer utomlands. Därigenom kan en undersökning av det egentliga ursprunget till Nederländernas investeringar i Kazakstan innebära en ökning mångfalt av den ryska andelen. Ryska investeringars i Kirgizistan är mindre både i absoluta och relativa termer.²⁵

Eurasiska ekonomiska unionen (EaEU) [Wikipedia]

Ryska multinationella bolag dominerar helt i Uzbekistan: 55,6 procent av alla utländska investeringar kommer från Ryssland med Kina som tvåa (15 procent).²⁶

Imperialistisk super-exploatering via migration

Till sist, när vi talar om Rysslands super-exploatering av de halv-koloniala länderna i Eurasien är det mycket viktigt att också framhålla den roll migrationen spelar. Som jag beskrivit i andra arbeten är migrationen en av många viktiga former av imperialistisk super-exploatering

²⁴ Weiner, s. 161.

²⁵ Elena Efimova och Vladimir Sherov-Ignatev, *Russian Foreign Direct Investment in the Eurasian Economic Union*, Taylor and Francis, 2016, s. 160-161.

²⁶ *Ibid.*, s. 19, 22.

av koloniala och halv-koloniala länder då det svarar för en betydande överföring av värden från de förtryckta länderna till förtryckarlandet.²⁷

Det imperialistiska Ryssland är ett av de länder som tillskansar sig enorma vinster genom super-exploatering av migranter. I juni 2019 fanns det officiellt 10,13 miljoner utländska medborgare i Ryssland.²⁸ Den övervägande delen av dessa legala migranter (8,59 miljoner eller 85 procent) kommer från de halv-koloniala OSS-länderna i Centralasien och Östeuropa. (Se tabell 3)

Tabell 3. Utländska medborgare från OSS-länderna bosatta i Ryska federationen 2019²⁹

Land	Antal
Azerbajdzjan	650 495
Armenien	491 767
Belarus	655 846
Kazakstan	496 096
Kirgizistan	716 118
Moldavien	326 178
Tadjikistan	1 303 302
Uzbekistan	2 188 835
Ukraina	1 763 930
OSS totalt	8 592 567

Med en officiell rysk befolkning på sammanlagt 146,7 miljoner (2019) utgör de legala migranterna 6,9 procent. Till detta måste läggas ett okänt antal migranter som lever illegalt i Ryssland. Uppskattningar av antalet illegala migranter i Ryssland varierar från 1,5 miljoner till 15 miljoner. Flera forskare lutar åt 3-5 miljoner illegala migranter.³⁰ Stämmer den siffran kan man utgå från att 13-15 miljoner migranter för närvarande lever i Ryssland (cirka 9-10 procent av hela befolkningen).

Förutom dessa legala och illegala migranter bör läggas ett okänt antal migranter från Rysslands inre kolonier. Som gammalt imperium är en betydande minoritet av befolkningen (cirka 19 procent) icke ryssar. Som jag framhöll i min studie från 2014 är de minoriteterna nationellt förtryckta folk, som mestadels lever under sämre ekonomiska och sociala förhållanden än majoritetsbefolkningen. Det har lett till att många av dessa förtryckta minoriteter lämnar sin födelseplats och flyttar till större städer – till områden som domineras av den ryska majoritetsbefolkningen – i hopp om att hitta jobb.

I Tabell 4 kan vi se att (legala) migranter utgör en ansevärd del av anställda i nyckelsektorer av den ryska ekonomin.

²⁷ För min teoretiska analys av olika former av imperialistisk super-exploatering, se kapitel 6 i Michael Pröbsting, *The Great Robbery of the South. Continuity and Changes in the Super-Exploitation of the Semi-Colonial World by Monopoly Capital, Consequences for the Marxist Theory of Imperialism*, Wien: RCIT-Books 2013.

²⁸ Wikipedia, "Immigration to Russia".

²⁹ N. Mkrtychyan, Y. Florinskaya: "Migration Growth: Abnormal Indices," in *Monitoring of the Economic Situation In Russia, Trends and Challenges of Socio-Economic Development*, No. 12 (95), July 2019, s.17 (på ryska).

³⁰ Yelena B Yakovleva, Nataliya P Kuznetsova och Oleg A Drozdov, "External Labor Migration in the Context of Marketing Research Evidence from Russia", *Innovative Marketing*, 15 (1) 2019, s. 35.

Tabell 4. Andelen migranter bland anställda i Ryska federationen³¹

Ekonomisk sektor	Andel migranter
Tillverkningsindustri	14,4 procent
Byggsektorn	7,2 procent
Servicesektorn	15,9 procent
Jordbruk	6,5 procent

I likhet med andra imperialistiska länder blir migranter i Ryssland super-exploaterade som billig arbetskraft. Ett team av tre ryska universitetsprofessorer har beräknat att ”i genomsnitt är migrantarbetarna löner bara 70 procent av ryssarnas löner”.³² De har beräknat migranternas bidrag till rysk produktion. ”Utifrån att BNP 2016 uppgick till 186 044 miljarder rubel tillfördes ytterligare 5 592,8 miljarder rubel genom användning av utländsk arbetskraft, dvs 6,5 procent av hela BNP”.³³ De citerar också andra experter som beräknar att migranterna bidrar med 7,56 procent av Rysslands BNP.

Slutsatser

Ryssland är en imperialistisk makt. Detta framgår inte bara av dess politiska och militära karaktär, utan också av dess ekonomi. Den är varken dominerad av utländska bolag eller ekonomiskt beroende av utländska imperialistiska institutioner. Det är en relativt stark ekonomi dominerad av inhemska monopol med låg utländsk skuldsättning och stora reserver i utländsk valuta. Ryska monopolkapitalister, de s k ”oligarkerna”, är nära knutna till statsapparaten, som har en viktig reglerande roll.

Rysk kapitalexport domineras av dessa monopol. Även här spelar de statsägda företagen en viktig roll, även om majoriteten av dessa monopol är privatägda. Rysslands utlandsinvesteringar går till såväl imperialistiska som halvkoloniala länder. Ryssland har naturligtvis en större roll i halv-koloniala länder som ingick i Sovjetunionen. Idag är många av dessa stater medlemmar av EAEU.

Efter att ha konstaterat Rysslands imperialistiska karaktär är det i mina ögon omöjligt för socialister att ställa sig på den statens sida i konflikter med större rivaler. Att stödja Ryssland i någon som helst konflikt med Västeuropa, USA eller Japan är lika med socialimperialism, dvs att ställa sig i tjänst hos en eller flera imperialistiska makter som maskerar sig bakom fraser om socialism. I stället behöver socialister en strategi som går ut på att motsätta sig stormakter i såväl Öst som Väst.

Översättning: Björn Erik Rosin

Bilaga: Jonas Sjöstedt om Putins Ryssland

(Utdrag ur artikel i *ETC* 8 juli 2022: ”Vänstern måste ta ställning mot rysk imperialism”)

Den ryska imperialismen har långa traditioner. Det ryska tsarväldet växte under ett par hundra år genom militär expansion och underkuvande av andra folk. Det var inte bara andra slaviska folk som underkuvades, balter, georgier, armenier, uzbekier, turkmener och många andra infogades i det enorma ryska väldet. När nationalismen vaknade i slutet på 1800-talet och Ryssland sedan förlorade första världskriget försökte flera nationer frigöra sig... [och flera även lyckades, bl a Finland]

[*Om Sovjetunionen:*]

³¹ *Ibid.* s. 34.

³² *Ibid.* s. 33

³³ *Ibid.* s. 35

På den internationella arenan gav Sovjet ofta stöd till befrielseörelser och progressiva rörelser som arbetade mot diktaturer och för nationellt oberoende. Samtidigt gav USA stöd till diktaturer i Latinamerika och Asien och höll apartheidregimen i Sydafrika under armarna. USA såg hellre politiska diktaturer som i Chile, politiska massmord som i Indonesien eller terrorbombningar som i Vietnam än nya vänsterstyrda länder.

För stora delar av vänstern blev imperialismen lika med USA:s imperialism. Det är en världsbild som fortfarande präglar några delar av vänstern som har haft svårt att se den ryska imperialismen. Det finns exempelvis små grupper till vänster som försvarar den ryskstödda Assadiktaturen i Syrien....

Putins styre i dagens Ryssland är nationalistiskt, auktoritärt och reaktionärt. Ryssland är en kleptokrati, landets enorma naturresurser plundras av oligarker och Putins klick. Propagandan är nationalistisk och präglad av grumliga idéer om Rysslands "rätt" att styra andra folk och länder och upprätthålla en intressesfär av nationer som de kan dominera. Det är en fortsättning på den ryska imperialism som fanns både under tsartiden och sovjettiden.

Putin föraktar allt det som vänstern står för, från fria fackföreningar och social jämlikhet till feminism och hbtq-rättigheter. Det är därför helt naturligt att Putins allierade i Europa återfinns bland extremhögern och rasisterna.

Ställda inför den brutala ryska aggressionen mot Ukraina måste vänstern ta tydlig ställning för folkrätt och demokrati, mot den ryska imperialismen. I Norden har vänsterpartierna varit mycket tydliga i sitt ställningstagande för Ukraina. Rösterna till vänster som försökt ursäka eller relativisera Rysslands agerande har dessbättre varit få i vår del av världen, men så ser det inte ut överallt.

Det är helt nödvändigt att Rysslands imperialistiska invasion av Ukraina inte lyckas, därför måste vänstern ställa sig bakom ett massivt och uthålligt stöd till Ukraina, inklusive stöd med vapen. Ukraina valde inte det här kriget, ansvaret för konflikten villar på Ryssland. En kommande fred måste slutas på villkor som Ukraina kan godta....

När vänstern kritiserar rysk imperialism och samtidigt kritiserar USA:s och Natos misslyckade krig i Irak och Afghanistan så är vi konsekventa. När vi kritiserar Nato-landet Turkiet för dess förtryck av oppositionen och attacker på grannländernas är vi konsekventa. Till skillnad från högern kan vi inte bortse från andras imperialism när vi tar ställning mot Ryssland och för Ukraina.

Inom vänstern finns en sund skepsis mot militarism, nationalism och upprustning. Vi vill inte att vanligt folk ska offras i imperialisternas krig eller ogenomtänkta militära äventyr. Att försvara sig med mot en angripare med våld är en yttersta utväg. Men ibland är det nödvändigt som i Spanien på 30-talet, mot nazismen i andra världskriget eller i Ukraina idag. Detta perspektiv är viktigt att behålla....

Antiimperialismen är en god vänstertradition. Idag är det Ukrainas frihet och nationella oberoende som hotas, att ta ställning för Ukrainas frihet måste vara en självklar ståndpunkt för vänstern.

Lästips:

Martin Fahlgren: [Ryssland, Lenin och imperialismen](#) (Lenins definition av imperialism och dess betydelse)

Chris Slee: [Russian imperialism: Economically weak, militarily strong](#) (juli 2022)

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#) (juni 2022). Av Kowalewski, se även [Russian imperialism](#) (*International Viewpoint* 2014)

Ilja Matvejev: [Putins krig mot Ukraina handlar inte om säkerhet utan imperialistiska intressen](#) (augusti 2022)

Benny Andersson: [I tsarernas fotspår. Den ryska imperialismen vaknar på nytt](#) (maj 2022)

Achain Vanaik: [Vänsterns splittring i Ukraina-frågan](#) (december 2022)